

KURYER KRZEMIONKOWSKI

Miejsce wydania: Sudół, Muzeum Archeologiczne i Rezerwat Krzemionki

Sierpień 2022

Reko – Mania?

Fot. A. Ring - Archiwum Państwowego Muzeum Archeologicznego w Warszawie

Pokaz technik tkackich w czasie pierwszych warsztatów w osadzie neolitycznej w Krzemionkach w roku 1993

Ponoć „nie można dwa razy wejść do tej samej rzeki, bo już inne napłynęły w nią wody”¹. Zmienność towarzysząca naszemu bytowaniu zauważona tak dawno temu przez Heraklita nie odstrasza nas jednak. Lubimy wracać – nie tylko myślami – do tego zwłaszcza, co z perspektywy czasu wydaje nam się godne przywrócenia i ponownego przeżycia. Dziecina nazywana obecnie rekonstrukcją historyczną powstała chyba głównie za sprawą pewnego rodzaju resentymentu. Czy jednak polega on na tworzeniu iluzorycznych wartości, które odwołując się do historii miałyby nam wynagrodzić niedostatki świata współczesnego? Obserwowane obecnie w wielu miejscach rekonstrukcje nie dotyczą jedynie chwalebnych kart dziejów, chociaż prezentacja tych ostatnich wydaje się najbardziej pożądana. Nie ma w tym nic dziwnego. Możemy więc, po części, odpowiedzieć twierdząco na postawione wcześniej pytanie, gdyż mamy do czynienia z pewną formą ucieczki lub chwilowego wyparcia naszej codzienności.

Tzw. „Reko” to też rodzaj społeczności, która przy pewnych cechach charakterystycznych dla ogółu grupy, nie jest bynajmniej jednolita. Nie ma też sensu tutaj omawiać tego zjawiska szerzej, czyniąc konkurencję powstałym o tym zagadnieniu pracom naukowym oraz licznym, popularnym i dostępnym w sieci artykułom. Wystarczy zauważyć podziały w obrębie wspomnianej społeczności, nie zagłębiając się w wyodrębniane niekiedy kategorie tzw. „rekonów”, czyli osób zajmujących się dorywczo lub wręcz etatowo odtwarzaniem. Bez wątplenia jest zauważalny rodzaj mody na rekonstrukcje, która przybrała na sile w ciągu ostatnich 20 lat. Jest ona niewątpliwie efektem popytu na widowiska pozwalające na żywo „dotknąć” mniej lub bardziej odległej historii.

Jednakże, o ile z odtworzeniem wydarzeń z okresów, dla których posiadamy sporo różnorodnych źródeł, sprawa wydaje się stosunkowo łatwa, chociaż wymagająca zaangażowania pewnych środków finansowych, rzeczowych oraz odpowiedniej ekspresji rekonstruktorów, gorzej jest w przypadku głębszych „powrotów do przeszłości”. Im bowiem dalej cofamy się po osi czasu, tym mniej mamy do dyspozycji informacji pisanych, a nawet znaczna liczba źródeł archeologicznych nie rekompensuje faktu, że te ostatnie są „nieme” i mogą nam przekazać tylko tyle, ile uda się z nich wydedukować badaczom. Odbieranie zeznań od niemych świadków historii to osobny temat, chociaż omawiana tu rekonstrukcja może być też sprzymierzeńcem w interpretacji przeznaczenia znajdujących w trakcie wykopalisk przedmiotów i struktur.

Jako pewien rodzaj rekonstrukcji możemy określić eksperymentalne próby odtworzenia procesów, których ślady znajdujemy w trakcie badań archeologicznych. Takim właśnie próbom zawdzięczamy możliwość stwierdzenia, jak wyglądały czynności obecnie całkowicie niespotykane lub wykonywane zupełnie inaczej niż w pradziejach. Nikt bowiem obecnie – poza eksperymentatorami – nie wytwarza np. narzędzi krzemionkowych i kamiennych technikami stosowanymi kilkanaście lub kilka tysięcy lat temu. Prahistoria

i okres starożytny, a także średniowiecze stanowią przypuszczalnie najciekawszy poligon doświadczalny. Zauważalna jest jednak pewna różnica między klasycznym eksperymentem archeologicznym a rekonstrukcją, którą zwykło się, zwłaszcza ostatnio, kojarzyć z upublicznieniem. Granica jest dyskusyjna i chyba sposób prezentacji ma pewne znaczenie dla prób przyporządkowania danych działań do jednej, bądź drugiej formy. Nie będziemy tutaj dłużej się nad tym zastanawiać, bo też dla istoty sprawy to rozróżnienie nie jest zbyt ważne.

Ważniejsze jest to, że Krzemionki są jednym z pierwszych miejsc w naszym kraju, w którym dokonywano rekonstrukcji i je prezentowano. To tutaj w 1991 r. powstała tzw. osada neolityczna w formie odtworzonych na podstawie badań archeologicznych zabudowań kultury pucharów lejkowatych i amfor kulistych. Tu, dwa lata później, realizowano prezentacje dotyczące życia codziennego w epoce kamienia. Miało to miejsce jeszcze przed pierwszym Festy-nem Archeologicznym w Biskupinie. Tutaj, także obecnie, w trakcie Krzemionkowskich Spotkań z Epoką Kamienia możemy spotkać łowców reniferów, którzy zamieszkują obozowisko zapewne zbliżone do istniejących w pobliżu kilkanaście tysięcy lat temu. Natkniemy się na rzemieślników obrabiających krzemień pasiasty, poroże, kość czy bursztyn i odlewników miedzi nawiązujących swym działaniem do początków epoki brązu, ale również członków społeczności pokazujących składanie zmarłego do grobu, w tym różne formy takiego pochówku – tak jakby to miało miejsce w pradziejach. Formy ww. prezentacji są w różnym stopniu widowiskowe, a niektóre mogą być nawet nieco szokujące dla odbiorców. Cel realizacji tych pokazów jest jednak taki sam w przypadku wszystkich ich odmian i rodzajów. Chodzi o przybliżenie publiczności tego, co możemy opowiedzieć poprzez próbę odtworzenia – przedmiotów, wyglądu, stroju, zwyczajów czy elementów codziennego życia ludzi niegdyś zamieszkujących bliższe lub dalsze okolice Krzemionek.

Soczekwa czasu, którą bez wątplenia są krzemionkowskie kopalnie, ma ponadto dziwną moc. Lokalizacja wskrzeszonych na chwilę lub kilka dni obozowisk czy warsztatów na terenie rezerwatu wydaje się czymś zupełnie naturalnym, wzmacniającym odczucie namacalnego spotkania z przeszłością u osób, które decydują się na udział w lekcjach żywej historii. A ponieważ ludzie pozostawili tu po sobie ślady pobytu nie tylko w epoce kamienia czy we wczesnej epoce brązu, od dwóch lat tematyka spotkań rekonstrukcyjnych w Krzemionkach jest poszerzana. Sięgamy do okresu dominacji Cel-tów na kontynencie, wskazując świadectwa ich pobytu także na terenie dzisiejszej Polski. Przypominamy dymarzy świętokrzyskich, bo także oni odcisnęli piętno na Krzemionkach w postaci relikwów pieców do uzyskiwania żelaza. Ludność kultury przeworskiej zamieszkiwała w okresie rzymskim położone w pobliżu osady, a nad Kamienną notujemy wiele świadectw intensywnych kontaktów z rzymskim imperium. Dlatego starożytność stała się również tematem prezentowanym z powodzeniem w sierpniu, w czasie Ostrowieckiego Festiwalu Kultury Prehistorycznej i Antycznej. Inscenizacja odnosząca się do momentu odkrycia przez Jana Samsonowicza kopalń krzemionkowskich to także forma rekonstrukcji - symulowanego powrotu do przeszłości. Winna dopomóc widzom w uzmysłowieniu sobie rzeczywistych uwarunkowań towarzyszących badaniom w okresie międzywojennym.

W Kamiennej – najbliższej Krzemionkom rzecze – płynie zdecydowanie inna woda, niż ta, którą czerpali neolityczni górnicy krzemienia pasiastego czy inni ludzie przebywający tutaj kilka tysięcy czy zaledwie sto lat temu. Ktoś może zatem stwierdzić, że ciągle próby rekonstrukcji historii sprzed wieków są co najwyżej manią, poszukiwaniem czegoś, czego w gruncie rzeczy odtworzyć w pełni nie jesteśmy w stanie. Czy zatem powinniśmy takich prób poniechać? Absolutnie nie! Świadomość ograniczeń wcale nie przerywa starań, aby nadal wskrzeszać choć posmak przeszłości, bo przecież „to co dziś jest stare, kiedyś było nowe”²...

Andrzej Przychodni
Sudół-Krzemionki, 31 lipca 2022

Muzeum Archeologiczne i Rezerwat Krzemionki
Obchody 100-lecia odkrycia kopalń krzemionkowskich 1922-2022

Fot. Anna Maria Bielecka FOTO ELVE
Ostrowiecki Festiwal Kultury Prehistorycznej i Antycznej
Krzemionki, 14 i 15 sierpnia 2021 r.

1) Heraklit z Efezu, (za: Platon, Kratylos)

2) Kwintylijan, Institutio Oratoria, VIII, 3, 34

Tadeusz Roman Żurowski (1908-1985)

Fot. Archiwum MHA

Notatka sporządzona przez inż. Tadeusza Żurowskiego w związku z odkryciami dokonanymi w Krzemionkach w roku 1953 i 1959 odsłania przed nami kolejne warstwy krzemionkowskiego dziedzictwa. Jednak tym razem nie są one związane z prehistorycznymi górnictwami krzemienia pasiastego. Okazuje się, że jeszcze przed początkiem zespołowych badań nad starożytnym hutnictwem świętokrzyskim w roku 1955, na terenie rezerwatu odkryto relikty pieców dymarskich. Raczej nie można obecnie zgodzić się z tym, że ceramika znaleziona w rejonie tych relikwów posiadała z nimi związek i że odkryte pozostałości świadczą o „osadzie hutniczej z okresu piastowskiego”. Bliższe prawdy wydaje się stwierdzenie, że ludzie pozostawili tu ślady swej bytności wiele lat po opuszczeniu kopalni krzemionkowskich przez ostatnich górników, zarówno w okresie wpływów rzymskich (I-IV w. n.e.), jak i później - w średniowieczu (XI-XIII w.). Niestety, poza zamieszczoną tu w formie przedruku informacją i odręcznymi rysunkami planów odkrytych obiektów, nie dysponujemy dzisiaj materiałem zabytkowym z odkryć w latach 1953 i 1959. A raczej należałoby stwierdzić, że nie wiemy, gdzie ów materiał obecnie się znajduje, o ile zachował się do dnia dzisiejszego. Dlatego możemy domniemywać, że odkrycie Żurowskiego nawiązuje do szeregu innych znalezisk związanych z hutnictwem i osadnictwem z okresu rzymskiego

(I-IV w. n.e.) w dolinie rzeki Kamiennej. Szczególnie interesujący wydaje się obiekt, który według autora notatki mógł służyć do prażenia rudy. Tajemnicze występy w kłocach żużla, które Żurowski wiązał z działaniem miechów, były natomiast, z dużą dozą prawdopodobieństwa, świadectwami tzw. kanałów kotlinkowych, które posiadały również piece dymarskie odkryte później w pobliskim Kunowie. Piece te raczej nie były „piastowskie”, zatem zakładamy, że ślady metalurgów żelaza w Krzemionkach, podobnie jak relikty warsztatów hutniczych w Kunowie, Bodzzechowie, Chmielowie czy Ostrowcu, są związane z kulturą przeworską i czasem dominacji Imperium Rzymskiego w większej części Europy. Ludność przywołanej tu kultury utrzymywała ożywione kontakty z terenami rzymskich prowincji, co poświadczają liczne przedmioty importowane z obszaru cesarstwa, w tym duże, liczące czasem kilka tysięcy egzemplarzy, depozyty rzymskich monet – denarów. Taki skarb, jak dotąd największy w tej części Europy barbarzyńskiej, znaleziony został w Nietulisku nad Kamienną. Znaleziska rzymskich denarów są znane też z terenu rezerwatu w Krzemionkach. Ale szerzej – o tym i innych odkryciach związanych ze starożytnymi hutnikami w dolinie rzeki Kamiennej – opowiemy na Ostrowieckim Festiwalu Kultury Prehistorycznej i Antycznej.

ZARZĄD MUZEÓW I OCHRONY ZABYTKÓW

SPRAWOZDANIE Z BADAŃ ARCHEOLOGICZNYCH OSADY HUTNICZEJ OKRESU PIASTOWSKIEGO W KRZEMIONKACH KOŁO OSTROWCA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

Osadnictwo wczesnośredniowieczne na obszarze rezerwatu archeologicznego w Krzemionkach, pow. Opatów, woj. Kielce zostało rozpoznane już w roku 1925 przez J. Żurowskiego, później w 1939 potwierdzone przez S. Krukowskiego. W obu wypadkach nie podano dokładnej lokalizacji. W czasie prac konserwatorskich prowadzonych przez autora w 1953 r. stanowisko to zostało znalezione w obrębie południowej części rezerwatu w odległości około 100 m na Pn. od brzożki odkrytki kopalni topnika, w okolicy dwóch największych i najgłębszych lejów krasowych zwanych tu kałami. Zebrano skorupy i żużel.

Na obszarze blisko hektarowym widoczne są na powierzchni gruntu liczne zaciemnienia z węglikami i ułamkami ceramicznymi koloru białego o dekoracji w postaci linii falistych i równoległych, wykonanych grzebieniem garncarskim. Ceramika wykazuje pracę na kole garncarskim. Nieliczne fragmenty naczyń są być może ulepione ręcznie i następnie obtaczane. Ułamki naczyń swą formą wskazują na okres piastowski (XI – XIII w.).

Nad płytszym lejem krasowym, u brzożki górnego jego zagłębienia stwierdzono jeszcze w 1953 ślady piecowisk typu dymarkowego. Odkryto trzy kłocze żużla ciężkiego i ślady ustawienia w baterii trójkątowej z jakimś połączeniem z glinianych rur dołem. Każdy kłoc posiadał wydany kolec z boku. Te nosowane

występy były zwrócone ku sobie w trójkowej baterii dymarek. Wprawdzie konsultanci, którzy na miejscu w 1959 roku oglądając kłoc powstrzymali się od udzielenia wyjaśnień w sprawie funkcji owych występow nosowatych, można jednakże interpretować, jak się wydaje jako dysze. Te dysze posiadały wspólne połączenie w prawie centralnym miejscu między dymarkami baterii, w dolnej części kłoców, z boku walcowatego tworzącego.

Na skutek orki stanowisko to zostało mocno okaleczone. W roku 1959 Ekspedycja Wykopaliskowa Archeologiczno-Górnicza przebadła fragment terenu, z nad którego już w 1953 roku usunięto kłoc, były bowiem narażone na wyniszczenie. W wykopie odkryto ognisko z mocno przepalonym podłożem, jednym kamieniem otoczkami oraz garnkiem z węglikami. Palenisko posiadało około 90 cm średnicy i służyło, jak się wydaje, do prażenia rudy. Układ baterii dymarek na upadzie terenu pozwalał na dmuchanie centralne przy pomocy dużego miecha równocześnie do wszystkich trzech dymarek.

Dalsze badania pozwolą na odsłonięcie, być może, innych jeszcze baterii. Materiał zabytkowy zostanie wystawiony w nowym budynku muzealnym w Krzemionkach koło Ostrowca.

T. Żurowski
Warszawa, wrzesień 1959.

M. E. M. Muzium przedhistoryczne PRZEMIA NAJOWSZEJ w Dolinie Ślęki, Warszawa, Kraków

Dziesięcioro Przykazań ARCHEOLOGICZNO-PRZEDHISTORYCZNYCH

1. Jeśli chcesz służyć Archeologii przedhistorycznej, wpierw poznaj ją gruntownie przez czytanie mistrzów.

Nie można znać się na Prahistorii bez uczenia się jej. Żaden kwestionaryusz nie oświeci Cię w tych rzeczach należycie tak samo, jak żaden kwestionaryusz medyczny nie uczyni Cię lekarzem.

2. Nie bédziesz się uważał za archeologa do czasu,

dopóki nie przeczytasz uważnie przynajmniej dzieł Hoernesa, Mortilleta, Sophusa Müllera, a z polskich źródeł dopóki nie poznasz wydawnictw archeologicznych Akademii Umiejętności w Krakowie i rocznika archeologicznego: „Światowita”.

3. Nie bierz się do poszukiwań przedhistorycznych, dopóki nie wiesz: jak to robić i czego masz szukać,

dopóki nie dowiesz się jak utrwałać i konserwować przedmioty wykopane. Gdy w innym dziale nauki popelnisz omyłkę, inni mogą ją naprawić – tutaj odrazu niszczysz zabytek i nikt go już nie zobaczy, aby twoją omyłkę naprawić.

4. Miej w czci prochy i zabytki pradziadów

w ziemi ojczystej spoczywające. Nie dotykaj rydlem ani kurhanów, ani cmentarzy, ani grobów, ani wałów, ani grodzisk, pókiś nie pewny, że to zrobisz dobrze, ku pożytkowi nauki. Czując przeciwieństwo bédziesz tylko szkody i krzywdy wyrządzał. Nie waz się tedy rozkopywać lekkomyślnie zabytków przedhistorycznych bez koniecznej naukowej potrzeby.

5. Nie zabijaj zabytków przeszłości przedhistorycznej.

Miej dla nich takie poszanowanie, jak dla istoty żyjącej, albowiem zabytek, który przetrwał liczne wieki nienaruszony, jest żyjącym jeszcze świadkiem odległej przeszłości i świadek ten powinien być przed śmiercią, którą mu zgotuje rozkopanie, tak starannie zbadany, aby opowiedział ile można najwięcej o tej przeszłości. Kto grób odkopuje, ten świadka przeszłości zabija, niechże więc bierze się do odbierania jego zeznań ten tylko, kto doskonale rozumie jego mowę niemą. Jeżeli więc niepewny swej umiejętności, – wezwij archeologa i wskaż mu zabytek, a do czasu jego przybycia ochraniaj go w nienaruszeniu. Zdaś się przytem na jego zręczność, a sam patrz i ucz się przy nim. Jeżeliś rozkopał grób, bédąc nie wyćwiczonym w archeologii – zniszczyłeś porządek jego, nie umiając czytać tego, co ład grobu mówił. Strzeż się takiego czynu, bo to zbrodnia względem nauki i kraju ojczystego.

6. Nie bierz się do opisywania, a tem mniej do publikowania swych nieumiejętnie dokonanych odkryć

archeologicznych, bo bédziesz dawał fałszywe świadectwo prawdzie.

7. Nie przechowuj u siebie zabytków, które ci w rękę wpadną.

U ciebie zdobyty dokument leży bezzużytecznie, narażony na rychłe zepsucie lub zatracenie. Coś znalazł, lub dostał zbierz starannie i oddaj do specjalnego Muzeum archeologicznego, albo godnej zaufania osobie z prośbą, aby doręczyła komu należy! Postępując inaczej bybyś marmotrawcą.

8. Nie požądaj zabytków przedhistorycznych dla ozdoby komnat swoich

dla zadowolenia próżności, bo miejsce ich w Muzeach publicznych naukowych, w ręku i pod strażą specjalistów. Popielnica, miecz brązowy, toporek kamienny i t. p. to nie fraszki do ozdoby malarza, literata, proboszcza lub ziemianina, lecz nieznanne jeszcze dokumenty naukowe, może bardzo ważne, których miejsce jedynie w świątyniach nauki.

9. Co możesz, odbieraj lub odkupuj z rąk nieodpowiednich i oddawaj za zwrotom kosztów tym, który pracują nad prahistorją.

W ich dopiero rękę zabytek przeszłości jest na swoim miejscu. Oni znajdują dlań godne przechowanie w Muzeum specjalnym, gdzie zabytek służyć będzie ku pomnożeniu nauki i chwale po najdłuższe czasy.

10. Nie rozpraszać zabytków przedhistorycznych po drobnych kolekcjach, prowincjonalnych lub szkolnych,

bo rzeczą jest specjalistów udzielać Muzeom szkolnym i oświatowym, okazów pospolitszych, typowych. Rzadszej i większej naukowej wartości okazy powinny się gromadzić jako dokumenty naukowe w jednym tylko największym, głównym Muzeum naukowym, gdzie będąc dla wszystkich dostępne znajdują odpowiednio trwałą opiekę i dostępne być mogą dla specjalistów krajowych i zagranicznych, którzy przyjeżdżają studyować nasze zabytki.

ERAZM MAJEWSKI

Czł. Komisji antropologicznej Akad. Umiejętn. w Krakowie.
Czł. czynny Cesarskiego Rosyjskiego T-wa Archeologicznego.
Członek Koresp. Towarzystwa antropologicznego w Paryżu i wielu innych Towarzystw naukowych zagr.
Vice – Prezes T-wa Opieki nad zabytkami przeszłości.
Redaktor „Światowita”. Warszawa, Złota 61.

Erazm Majewski, ur. w 1858 r. – wybitny polski prehistoryk, ale również biolog, socjolog, filozof, ekonomista, etnograf i powieściopisarz – zmarł w listopadzie 1922 r. - niedługo po odkryciu przez Jana Samsonowicza kopalni krzemionkowskich. Przypomnienie jego słynnego „dekalogu” w naszym Kuryerze nie wynika wyłącznie ze zbliżającej się setnej rocznicy śmierci autora. Wydaje się to że wszedł miar wskazane, gdyż jego przykazania są całkiem aktualne do dziś. Sam Majewski był jedną z pierwszych osób starających się rozbudzić w polskim społeczeństwie zainteresowanie archeologią i zabytkami „przedhistorycznymi” czyniąc to na łamach Wszechświata, Gazety Polskiej,

Wędrowca czy w końcu wydawanego także obecnie Światowita. Był też twórcą pionierskiego muzeum, które udostępniało zgromadzone przez niego zbiory ogółowi publiczności w gmachu Towarzystwa Zachęty Sztuk Pięknych już od 1908 roku. Z pewnością jego działalność posiadała znaczący wpływ na peregrynacje późniejszych geologów – Jana Czarnockiego i Jana Samsonowicza, którzy wówczas - jako uczniowie Szkoły Handlowej Miejskiej w Kielcach - dokumentowali znaleziska archeologiczne w powiecie kieleckim. Zwińczeniem ich starań była publikacja zamieszczona w pracy zbiorowej pt. „Dla Siebie i dla Szkoły” wydanej w roku 1909.

Krzemionkowskie Spotkania z Epoką Kamienia i inscenizacja historyczna Studia "Huzar"

Krzemionki, 16-19 lipca 2022

Fot. Bartosz Janiczek - Rekografia

PROGRAM OSTROWIECKIEGO FESTIWALU KULTURY PREHISTORYCZNEJ I ANTYCZNEJ

Wydarzenie wspierane przez projekt „Człowiek i Żelazo w pierwszych wiekach naszej ery”

ŚWIĘTOKRZYSKIE
STOWARZYSZENIE
DZIEDZICTWA
PRZEMYSŁOWEGO

Informacje o programie wydarzenia realizowanego jako kolejny akcent obchodów 100-lecia odkrycia kopalń krzemionkowych na terenie Muzeum Archeologicznego i Rezerwatu Krzemionki w Sudole, w powiecie ostrowieckim, w dniach od 13 do 15 sierpnia 2022 roku.

Program realizowany będzie na terenie rekonstrukcji osady neolitycznej i w jej bezpośrednim sąsiedztwie, a także na terenie dziedzińca muzealnego.

W związku z tym, że pokazy i warsztaty odbywać się będą w naturalnym otoczeniu, prosimy o założenie wygodnego obuwia i stroju. Dla Państwa wygody podczas dłuższego udziału w festiwalu zachęcamy do zabrania ze sobą kocy, karimat lub turystycznych krzesełek.

Wstęp publiczności na teren imprezy jest możliwy po okazaniu zaproszenia lub po zakupie biletu w kwocie 6 zł od osoby w kasie Muzeum Archeologicznego i Rezerwatu Krzemionki. Osoby zwiedzające wystawę i trasę podziemną na podstawie wcześniejszej rezerwacji mogą uczestniczyć w imprezie bez dodatkowych opłat.

WYBRANE ELEMENTY PROGRAMU

1. Pokazy życia codziennego w dolinie rzeki Kamiennej i w okolicach Krzemionek w okresie schyłkowego paleolitu i neolitu.
2. Pokazy rekonstrukcji starożytnych metod hutnictwa żelaza:
 - Piec dymarski z bocznym spustem żużla
 - Świętokrzyski piec dymarski typu Kunów z kanałem kotlinkowym.
3. Prezentacje będą prowadzone z użyciem różnych surowców rudnych. Każdy z procesów hutniczych zakończony będzie spektakularną rozbiórką pieca, wydobywaniem łupki żelaznej i jej wstępnym obkuciem - scaleniem.
4. Pokazy rekonstrukcji starożytnych metod kowalskich, w tym pracy kowala z użyciem żelaza dymarskiego.
5. Ozdoby prahistoryczne i biżuteria antyczna.
6. Prezentacje wytwarzania paciorków szklanych.
7. Prezentacje malarstwa pradziejowego.
8. Pokazy piśmiennictwa antycznego.
9. Pokazy wybijania kopii monet.
10. Prezentacje uzbrojenia i przedmiotów użytkowanych w pradziejach i starożytności.
11. Pokazy wytwarzania łuków i strzał metodami znanymi w pradziejach i starożytności.
12. Tor łuczniczy i rzutów oszczepem dla zwiedzających.
13. Prezentacje tkactwa, farbiarstwa i filcownictwa.
14. Obróbka bursztynu.
15. Warsztaty garncarskie wraz z wypałem naczyń w zagłębionym ognisku.
16. Pokazy zróżnicowania strojów i uzbrojenia ludów zamieszkujących Europę Środkową w pradziejach i starożytności.
17. Happeningi i inscenizacje.
18. Prezentacja życia obozowego legionistów rzymskich.
19. Pokazy walk gladiatorów.
20. Prezentacje elementów życia codziennego - m.in. wytwarzania żywności, ziołolecznictwa.
21. Symulacje starć zbrojnych.
22. Bursztynowy Fireshow (pokaz ognioy z użyciem pyłu bursztynowego).
23. Koncerty muzyki etnicznej.
24. Sprzedaż wydawnictw naukowych, popularyzatorskich i beletrystyki.
25. Gastronomia i stoiska partnerów wydarzenia.

PROGRAM W UKŁADZIE CHRONOLOGICZNYM

Poniżej zamieszczono informacje o godzinach rozpoczęcia i zakończenia części pokazów. Prosimy o wzięcie pod uwagę, że podano orientacyjny czas trwania poszczególnych punktów programu, które z różnych przyczyn mogą trwać dłużej lub krócej niż zostało to określone. O możliwości realizacji części prezentacji decydują też względy techniczne i warunki pogodowe. Zaznaczamy także, że organizator w trakcie Festiwalu może wprowadzić inne, nieuwzględnione wcześniej, punkty programu.

13 sierpnia (SOBOTA)

Osada neolityczna i jej sąsiedztwo:

10.00 – Otwarcie dla zwiedzających

10.00 – 13.00 - Zwiedzanie indywidualne terenu prezentacji. Spotkania z wykonawcami na stanowiskach, udział w warsztatach organizowanych przez rzemieślników. Prelekcje i pokazy przy stanowiskach

10.00 - 13.00 - Rozpoczęcie pracy pieca dymarskiego typu Kunów oraz budowa pieca dymarskiego z bocznym spustem żużla

13.00 – 18.00 – Prezentacje na stanowiskach przerywane wyłącznie na czas pokazów o charakterze gremialnym

Polana przy rekonstrukcji grobowca megalitycznego z Broniszowic:

13.00 – 13.30 – Powitanie przybyłych na Festiwal

13.30 - 14.15. - Pokaz mody prehistorycznej i antycznej – prezentacja stroju łowców paleolitycznych i górników neolitycznych, przedstawiciele plemion celtyckich i germańskich oraz mieszkańców prowincji rzymskich. Prezentacja uzbrojenia wojowników różnych kultur

14.15 – 14.45 – Pokaz rzymskich formacji wojskowych, w tym żołnierzy z okresu późnego cesarstwa

14.45 – 15.00 – Targ niewolników

15.00 – 15.30 – Walki gladiatorów

15.30 – 16.00 – Koncert zespołu „Roderyk”

16.00 – 16.30 – Happening „In dubio pro reo”

17.15 – 17.45 – Prelekcja poprzedzająca rozbiórkę pieców dymarskich. Rozbicie pieców oraz obkucie – kompaktowanie łupki żelaznych

17.45 – 18.15 – Walki gladiatorów i zakończenie prezentacji na terenie Rezerwatu

Dziedziniec Muzeum Archeologicznego i Rezerwatu Krzemionki:

18.30 – 19.30. – Koncert zespołu „Roderyk”

19.45 - Bursztynowy Fireshow i zaproszenie publiczności na drugi dzień Festiwalu

14 sierpnia (NIEDZIELA)

Osada neolityczna i jej sąsiedztwo:

10.00 – Otwarcie dla zwiedzających

10.00 – 13.00 - Zwiedzanie indywidualne terenu prezentacji. Spotkania z wykonawcami na stanowiskach, udział w warsztatach organizowanych przez rzemieślników. Prelekcje i pokazy przy stanowiskach

10.00 - 13.00 - Rozpoczęcie pracy pieców dymarskich

13.00 – 18.00 – Prezentacje na stanowiskach przerywane wyłącznie na czas pokazów o charakterze gremialnym

Polana przy rekonstrukcji grobowca megalitycznego z Broniszowic:

13.00 - 13.45. - Pokaz mody prehistorycznej i antycznej – prezentacja stroju łowców paleolitycznych i górników neolitycznych, przedstawiciele plemion celtyckich i germańskich oraz mieszkańców prowincji rzymskich. Prezentacja uzbrojenia wojowników różnych kultur

13.45 – 14.45 – Pokaz rzymskich formacji wojskowych, w tym żołnierzy z okresu późnego cesarstwa

14.45 – 15.00 – Targ niewolników

15.00 – 15.30 – Walki gladiatorów

16.00 – 16.30 – Happening – symulacja starcia zbrojnego

17.15 – 17.45 – Prelekcja poprzedzająca rozbiórkę pieców dymarskich. Rozbicie pieców oraz obkucie – kompaktowanie łupki żelaznych

17.45 – 18.15 – Walki gladiatorów i zakończenie prezentacji niedzielnych

15 sierpnia (PONIEDZIAŁEK)

Osada neolityczna i jej sąsiedztwo:

10.00 – Otwarcie dla zwiedzających

10.00 – 16.00 - Zwiedzanie indywidualne terenu prezentacji. Spotkania z wykonawcami na stanowiskach, udział w warsztatach organizowanych przez rzemieślników. Prelekcje i pokazy przy stanowiskach

15.30 – 16.00 – Wydobywanie łupki żelaznej z pieca z bocznym spustem żużla oraz jej obkucie – kompaktowanie.

Komentarz przy stanowisku dymarskim i zakończenie Festiwalu

Ostrowiecki Festiwal Kultury Prehistorycznej i Antycznej realizowany jest przy wsparciu ze strony projektu "Człowiek i Żelazo w pierwszych wiekach naszej ery" oraz przy udziale osób reprezentujących grupy rekonstrukcyjne, stowarzyszenia i instytucje:

- Świętokrzyskie Stowarzyszenie Dziedzictwa Przemysłowego
- Grupa Rydno
- Masłomęckie Stowarzyszenie Wioska Gotów
- Stowarzyszenie Terra Celtica
- Legio XIII GMV (Stowarzyszenie ProAntica)
- Stowarzyszenie Archeologii Eksperymentalnej Harjis
- Fundacja Terra Operta
- Projekt Marobudum
- Legio XXI Rapax
- Stowarzyszenie Hellas et Roma
- Familia Gladiatoria Tavrsv
- Stowarzyszenie Terra Ferrata
- Stowarzyszenie Vicus Ultimus
- Lougii Carrodunum
- Muzeum Archeologiczne i Rezerwat Krzemionki
- Muzeum im. Stanisława Staszica w Hrubieszowie
- Muzeum Regionalne w Pińczowie
- Roderyk
- Music&Art Passage Ethnosfera

W tegorocznym spotkaniu z prahistorią i antykiem biorą również udział indywidualne osoby i projekty, których wybór zamieszczamy poniżej:

- Mumin – Łucznictwo Historyczne
- Manufaktura Zielonych
- Officina Ferrara
- Artur Bokła
- Krzysztof Dziewientkowski
- "KR-Archeo" Kinga Ryba
- Pracownia Eryk Popkiewicz
- Anna Maria Bielecka - Foto Elve

Oprócz wyżej wymienionych w działaniu biorą udział nie mniej znamienici i doświadczeni prenterzy.

Zapraszamy serdecznie do skorzystania z możliwości wypoczynku połączonego z refleksją nad regionalnym dziedzictwem kulturowym.

Naszym pragnieniem jest stworzenie milej, rodzinnej atmosfery sprzyjającej jak najlepszemu przyjęciu przez państwa programu tegorocznego festiwalu.

Wydawca

MUZEUM
HISTORYCZNO-ARCHEOLOGICZNE
W OSTROWCU ŚWIĘTOKRZYSKIM

Sudół 135a

27-400 Ostrowiec Świętokrzyski

GPS: 50° 58.321'N, 21° 29.351'E

50.972015°N, 21.489269°E

☎ +48 41 260 55 50

@ sekretariat@krzemionki.info

Koncepcja i redakcja

Andrzej Przychodni, Kamil Kaptur, Anna Boroń, Konrad Cedro

KRZEMIONKI

 krzemionki.pl
 facebook.com/krzemionki
 instagram.com/krzemionki
 youtube.com/user/Krzemionki
Organizacja Narodów
Zjednoczonych
dla Wychowania,
Nauki i KulturyKrzemionkowski region prehistorycznego
górnictwa krzemienia pasiastego
wpisany na Listę Światowego Dziedzictwa w roku 2019POMNIK
HISTORII